Ramūnas Šmigelskas

Vienuolių trinitorių kapinės Vilniuje

2014 m. KPA toliau tęsė 2013 m. pradėtus archeologinius tyrimus (vadovas I. Sadauskas) Vilniuje, Antakalnio g. 25, pratęsiant 2013 m. tirto ploto apimtis. Tyrimų metu ištirta viena perkasa ir padaryta papildoma išpjova. Iš viso ištirtas bendras 90 m^2 dydžio plotas. Žvalgytas 1365 m^2 dydžio plotas. Taip pat sklypo ŠR kampe iškasta perkasa 2013–2014 m. tyrimų metu aptiktų palaikų perlaidojimui.

2013 m. tyrimų metu nustatyta, kad teritorijoje viršutinį žemių sluoksnį sudaro archeologiškai nevertingas horizontas. Todėl tyrimų ploto viršutiniai sluoksniai pašalinti mechanizuotai ir toliau tyrimai vykdyti rankiniu būdu. Tyrimų metu aptikti 27 žmonių palaikai, kurių didžioji dalis buvo suardyta vėlyvų perkasimų. Tirtą plotą trijose vietose kirto nuotekų tinklai bei elektros kabeliai. Minimaliai nustačius individų skaičių (antropologinius tyrimus atliko Justina Kozakaitė) pagal surinktus pavienius kaulus ar jų sankaupas, nustatyta, kad šioje vietoje vėlyvi perkasimai suardė dar mažiausiai 30 palaidojimų (1 pav.). Mirusieji laidoti lentiniuose karstuose, vyraujanti orientacija – galvomis į V. Tačiau keli palaidoti ir kitomis kryptimis. Beveik visi mirusieji laidoti be įkapių. Viename kape aptiktas metalizuotų siūlų gniužulas, kitame – 1620 m. kalimo Zigmanto III Vazos dvidenaris. Taip pat rasta viena moneta komunikacijų perkasime – tai Jono Kazimiero šilingas. Aptikti žmonių palaikai pagal surastas

1 pav. Dalis palaidojimų, atidengtų tyrimų metu. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 1. Some of the burials unearthed during the excavation.

šalia jų įkapes bei atsižvelgiant į 2013 m. atliktų tyrimų rezultatus, datuojami XVII a. I puse – XVIII a.

Archeologiniai žvalgymai vykdyti Š, R ir P sklypo dalyse. Šiose vietose vykdyti teritorijos planavimo, aplinkos tvarkymo ir inžinerinių tinklų tiesimo darbai. Žvalgytas bendras 1365 m^2 plotas, kuriame archeologinių radinių ir vertingo sluoksnio neaptikta.

Sklypo ŠR dalyje buvo ištirtas dar vienas 5x2 m dydžio plotas. Tyrimų metu fiksuotas permaišytas kultūrinis sluoksnis, įžemis pasiektas 1,6 m gylyje. Tyrimai giliau atidengtų inžinerinių komunikacijų netęsti. Visi 2013–2014 m. aptikti palaidojimai buvo tvarkingai sudėti į kartonines dėžutes ir šioje vietoje užkasti. Perlaidojimo vieta buvo suderinta su statybų užsakovu, Valstybine saugomų teritorijų tarnyba, tam pritarė ir Mokslinė archeologijos komisija.

The Trinitarian monastery cemetery in Vilnius

In 2014 the investigation continued at Antakalnio St. 25 in Vilnius with the excavation of 90 m^2. The plot is within the grounds of the Sapiega residence and the building complex of the Trinitarian monastery and hospital. The investigation at this location, which was headed by Ignas Sadauskas, discovered a cemetery that had been unknown up until then. About 100 remains, which belonged to the 17th–18th-century cemetery for Trinitarian monks, were unearthed. In 2014, 27 burials were discovered along with bones from another roughly 30 burials, which had been destroyed during later earthwork (Fig. 1). Almost no grave goods were found, just one coin and a lump of metal thread. The remains discovered during the two-year investigation were reburied on the plot after the investigation.

Ilona Vaškevičiūtė

Pabaisko Švč. Trejybės bažnyčios šventoriaus kapinių tyrimai

2014 m. tyrimų, kaip ir 2012 bei 2013 m., tikslas susijęs su Pabaisko mūšyje (1435 m.) žuvusių karių galimos laidojimo vietos paieška (*2012 metais*, V., 2013, p. 209–212; *ATL 2013 metais,* V., 2014, p. 179–182).

Pabaisko mūšis, įvykęs 1435 m. rugsėjo 1 d., į Lietuvos istoriją įėjo kaip vienos didžiausių viduramžių epochos kautynių, įvykusių dabartinės Lietuvos teritorijoje ir nulėmusių tolesnę LDK politinę raidą. Kautynių vieta – dabartinio Pabaisko miestelio apylinkės, o žuvusiųjų amžino poilsio vieta iki šiol nerasta ir praėjusių metų tyrimai kol kas aiškesnių duomenų nesuteikė. Iš istorijos šaltinių yra žinoma, jog Žygimantas Kęstutaitis Pabaisko mūšio vietoje 1436 m. pastatydino bažnyčią ir jai dovanojo žemių. Bažnyčia per šį daugiau nei 500 metų istorijos tarpsnį net kelis kartus buvo perstatoma. 1544 m. Žygimantas Augustas pastatė naują medinę bažnyčią. 1664 m. ji dar kartą perstatyta. Jai susenus nauja bažnyčia statyta 1762 m. 1765 m. medinė bažnyčia sudegė. 1768 m. klebono D. Venckevičiaus rūpesčiu ji atstatyta. Dabartinė akmenų mūro bažnyčia pastatyta 1821–1836 m. pagal architekto J. Levuazjė (*Levoisier*) projektą. Bažnyčia klasicistinė, stačiakampio plano, su bokšteliu. Vidus trijų navų. Šventoriaus tvora akmenų mūro, su puošniais vartais. Jame stovi mūrinė varpinė, pastatyta 1846 m. Ar keitėsi ir vieta, kur buvo statomos ir perstatomos bažnyčios, iš istorijos šaltinių sužinoti nepavyko.

LEU ir Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos archeologams lankantis Pa-